

MEMO

Contactpersoon

Serge Bomius
T 078 770 4517
E smw.bomius@dordrecht.nl

Van Martijn Muller en Serge Bomius
Aan CTOO
Kopie aan Denise van Poppel (griffie)
Datum 17 augustus 2021
Betreft Jaarstukken 2020 Openbaar Primair Onderwijs Dordrecht

1 Inleiding

Het bestuur van het Openbaar Primair Onderwijs Dordrecht (SDL) heeft de jaarstukken 2020 aan de griffie/raad en CTOO aangeboden. In september 2021 bespreken we dit met de CTOO als voorbereiding op het jaargesprek met de directeur/bestuurder van OPOD. Deze afspraak is nog niet gepland. Dit relatiegesprek is één van de nieuwe aspecten van het nieuwe toezichtskader, waarbij besloten is de strekking en frequentie van dit gesprek als volgt aan te scherpen:

- de schoolbesturen jaarlijks verantwoording te afleggen over de financiële gezondheid door middel van een standaard-vragenlijst;
- alleen een gesprek te houden over de financiën als de antwoorden hiertoe aanleiding geven en dus het standaard-jaargesprek te laten vervallen;
- om het jaar een 'relatiegesprek' te houden met het bestuur om de ontwikkelingen van de school in brede zin te bespreken;
- de openbare inspectierapporten van de Inspectie van het Onderwijs te gebruiken als bron voor de stand van zaken op de scholen .

2 Conclusie

Concluderend is de financiële situatie van OPOD gezond en is het positief dat reserves worden ingezet voor de verbetering van de onderwijskwaliteit. Voor het gesprek is het aan te bevelen enkele verhelderende vragen te stellen over de financiële verantwoording, maar vooral in te gaan op inhoudelijke vragen, die betrekking hebben op of relatie hebben met de continuïteit van het openbaar primair onderwijs.

In de jaarstukken wordt er ingegaan op de gevolgen van Corona. Vanzelfsprekend zijn de gevolgen niet geheel bekend over 2020, omdat de impact later zichtbaar wordt, maar zijn er wel interventies gepleegd, ook met het oog op de Dordtse onderwijsvisie, die OPOD als een van de samenstellers onderstreept. Het inzetten van de juiste interventies heeft gevolgen voor de kwaliteit (en het behoud ervan) en zodoende effect op de continuïteit, vandaar dat ze hier specifiek benoemd worden. Er is geïnvesteerd in (kennis van) afstandsonderwijs, in devices en in intranet. Daarmee maakt OPOD stappen richting toekomstig onderwijs.

Verder wil OPOD specifiek werk maken van het verkleinen van kansenongelijkheid, waarbij leertijdverlenging specifiek wordt benoemd, zoals dat ook omschreven staat in het Dordts leerprogramma.

Het leerlingenaantal is iets afgenomen, maar geeft geen aanleiding tot zorgen. Het naderende lerarentekort vormt in alle realiteit de grootste bedreiging, niet in de minste plaats vanwege de vergrijzing binnen het personeelsbestand van OPOD. Al wordt er al veel gedaan om hierop voorbereid te zijn, zijn er wellicht nog kansen, die nog niet worden benut. Wellicht kunnen daar de aandachtspunten vanuit het tevredenheidsonderzoek, dat is uitgezet onder de medewerkers, aan bijdragen. Daarnaast wordt het ziekteverzuim, dat boven het landelijke gemiddelde ligt, door OPOD zelf aangegeven als aandachtspunt.

Kenmerk Jaarstukken 2020OPOD
Datum 14 juli 2021

Vervolgens wordt een bestuurlijke fusie met SKOBA als een serieuze optie gezien. Vanwege de rol van de gemeenteraad en het college van Burgemeester en wethouders heeft het CTOO hier ook een rol/ verantwoordelijkheid. In aparte documenten, niet behorende bij de jaarstukken, wordt hier inhoudelijke verdieping aan gegeven.

3 Toelichting - Onderwijs en strategisch beleid

De toelichting wordt aan de hand van vijf thema's beschreven:

Onderwijs en kwaliteit (Opod noemt het Ambitie 1: Onderwijs en topkwaliteit)

In 2020 waren belangrijke thema's onder andere het onderwijsresultatenmodel en de schoolnorm, de samenwerking OPOD/SKOBA en de inrichting van de kinderraad op schoolniveau. Ten behoeve van het handhaven van hoogstaande onderwijskwaliteit heeft Opod het document 'kwalitatief goed afstandsonderwijs' ontwikkeld, dat continu wordt geactualiseerd. Ook op andere ICT-gebieden zijn de nodige stappen gemaakt, zoals doorontwikkelen van intranet en het aanbieden van webinars.

Er werd en wordt ingezet op woordenschat en op hoogbegaafdheid.

Er heeft een voortgangsgesprek plaatsgevonden met de Inspectie van Onderwijs, waarin onder andere risicoscholen zijn besproken. De algemene houding vanuit de inspectie is, dat het bestuur de controle heeft op de lopende uitdagingen en dat er zicht is op verbetering.

De leerlingen

Het leerlingenaantal is iets gedaald van 3.308 naar 3.263. De prognose laat zien, dat deze daling wordt ingelopen en zelfs wordt er een stijging verwacht. De ontwikkeling op bestuursniveau baart geen zorgen. Op locatieniveau zien we een terugloop op een tweetal scholen, die de continuïteit zou kunnen bemoeilijken. Op de Albatros (Wielwijk) en op de Statenschool wordt dit geconstateerd.

Andere scholen geven echter een heel stabiel beeld, waaruit de conclusie getrokken kan worden dat er geen zorgen zijn over de continuïteit van het openbaar primair onderwijs.

Het personeel (Opod noemt het Ambitie 2: Bevlogen professionals)

Het college van bestuur van OPOD bestond in 2020 uit één persoon (Niek Barendregt). In 2021 heeft Dhr. Barendregt op eigen initiatief OPOD verlaten en is opgevolgd door de heer Rob de Haan als voorzitter College van Bestuur a. i.

Verder valt te lezen dat het tekort aan leerkrachten een potentiële bedreiging vormt. Opod heeft daarvoor al de nodige stappen gezet, zeker omdat er sprake is van een flinke vergrijzing. De organisatie schetst dat het een aantrekkelijke werkgever is en dat het tevredenheidsonderzoek erg positief is. Vanuit dit onderzoek worden geen aandachtspunten genoemd. Juist vanwege de genoemde bedreiging is het een aanbeveling waard elke kans te benutten om kwalitatief goed personeel te hebben, behouden en aan te trekken. Ook dit aspect heeft direct te maken met het behouden van kwaliteit, dat invloed heeft op de continuïteit van het openbaar onderwijs. Ten slotte is het ziekteverzuim een aandachtspunt (overigens geeft OPOD dit zelf aan). Hier wordt de komende jaren extra in geïnvesteerd om dit te verbeteren. Ook wordt er werk van gemaakt om de werkdruk te verlagen, grotendeels vanuit de daarvoor bestemde bekostiging, maar voor een gedeelte ook vanuit eigen reserves.

Er is een Opod academie opgestart en leernetwerken (voorbeeld is een lerend netwerk voor groep 3 leerkrachten). Op die manier kan er gezamenlijke scholing gevolgd worden en kunnen projecten samen worden vormgegeven. Het is niet duidelijk of er ook individuele professionalisering plaatsvindt of hoe dat eruit ziet. Er kan voor gekozen worden hiernaar te vragen.

De continuïteit

Kenmerk Jaarstukken 2020OPOD
Datum 14 juli 2021

Er wordt veel gerefereerd aan de samenwerking met SKOBA (Stichting Katholiek Onderwijs Bernardus Alfrink), die mogelijk gaat leiden tot een bestuurlijke fusie. Het onderzoek hiervoor loopt, voornamelijk op het gebied van onderwijs, personeel, identiteit, organisatie en financiën. In aparte documenten heeft OPOD het CTOO, de gemeenteraad en het college van B&W hierover geïnformeerd.

Zoals al genoemd vertoont het beeld van het verloop van leerlingen geen bijzonderheden. Op het gebied van personeel is dat wel het geval, vooral door de dreigende tekorten en het oudere personeelsbestand van OPOD. Er valt wel te lezen dat er eerder wordt overgegaan tot het afsluiten van vaste contracten, ook wanneer werknemers van buiten de organisatie komen. Gezien de huidige markt en de situatie waarin OPOD zich verkeert is dit een logisch gevolg.

Naast de eerder genoemde twee ambities zijn er nog twee, waarvan 'Toekomstgericht, 21ste eeuws onderwijs er één van is. Eerder genoemd beleid op ICT gebied, maar ook het ontwikkelen van Skillslab (talentontwikkeling in verbinding met bedrijven / organisaties uit de regio) en het Dordts Kunst & Cultuur paspoort worden hier specifiek genoemd.

Algemene zaken

Er staat weinig vermeld over ouderbetrokkenheid in de stukken. Afgelopen jaren is dit al besproken. Betrokken ouders hebben een positieve invloed op het leerproces van de leerlingen. Hoe denkt OPOD hier vorm aan te gaan geven en hoe heeft dit verband met de Dordtse onderwijsvisie.

De laatste grote ambitie die specifiek wordt benoemd in de vierde ambitie: in verbinding staan met de omgeving. Hier vallen samenwerkingen met de kinderopvangorganisaties, met andere besturen (o.a. binnen de zomerschool), met het voortgezet onderwijs (specifiek SDL), Otto de ontdekker (tussen de voorschool en de kleuterschool in) en Arcade huisvesting onder. Daarnaast worden samenwerkingen vanuit het samenwerkingsverband en vanuit cultuur, muziek, beweging en techniek genoemd.

4 Toelichting - financiën

De jaarrekening is mede beoordeeld aan de hand van de volgende vragen:

a. *Is er sprake van een materieel evenwicht, met andere woorden: worden structurele lasten gedekt door structurele baten?*

Het resultaat 2020 is € 1.040.000 nadelig. Dit is vrijwel gelijk aan het begrote resultaat voor 2020. Het nadelige resultaat wordt vooral veroorzaakt door extra investeringen in projecten vanuit het Strategisch beleidsplan (SBP) en in werkdrukvermindering. Deze extra investeringen worden conform begroting uit de reserves onttrokken.

Ook de meerjarenbegroting laat vooral door de investeringen in het SBP en werkdrukvermindering in de periode 2021-2024 tekorten zien van resp. € 493.000, € 516.000, € 422.000 en € 376.000. Deze tekorten zijn onderdeel van het streven van OPOD om de reserves te verlagen ten gunste van de kwaliteit van het onderwijs. Wij ondersteunen de lijn die OPOD hierin kiest. Na inzet van deze middelen is de financiële positie nog altijd goed. Wij plaatsen wel de volgende kanttekeningen:

- Uit de stukken is niet op te maken welke lasten incidenteel zijn en welke lasten structureel zijn. Hierdoor is niet te beoordelen of de onttrekkingen aan de reserves worden veroorzaakt door de extra inzet op werkdruk en SBP, of door structurele tekorten in de reguliere begroting. Vooral in 2020 is onduidelijk welk deel van het tekort van ruim € 1 miljoen een structureel karakter heeft. Het advies is om OPOD te verzoeken in de stukken een duidelijker beeld te schetsen van het structurele begrotings- en jaarrekeningsaldo.

Kenmerk Jaarstukken 2020OPOD
Datum 14 juli 2021

Concluderend is de financiële situatie van Opod gezond en is het positief dat reserves worden ingezet voor de verbetering van de onderwijskwaliteit. Voor het structurele meerjarenbeeld is het wenselijk bovenstaande verhelderende vraag te stellen.

b. Is sprake van inzicht in relevante risico's voor het weerstandsvermogen; dit zijn risico's van materieel belang die niet zijn ondervangen door bijvoorbeeld voorzieningen?

Opod heeft een beperkte risicoparagraaf. Hierin zijn risico's uitsluitend beschreven. De risico's zijn niet gekwantificeerd en een confrontatie tussen risico's en het beschikbare weerstandsvermogen ontbreekt. Hierdoor is niet te constateren of het beschikbare weerstandsvermogen toereikend is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. Wij adviseren deze confrontatie op te laten stellen. Hierin zijn de risico's gekwantificeerd.

c. Zijn de voorzieningen deugdelijk onderbouwd?

Opod heeft een personele jubileumvoorziening, een voorziening voor langdurig zieken en een onderhoudsvoorziening.

De hoogte en onderbouwing van voorzieningen wordt bij de jaarrekening getoetst door de accountant van Opod en is bij de jaarrekening 2020 als toereikend gekwalificeerd.

d. Wat zijn de ratio's?

Onderstaande kengetallen zijn op basis van de jaarrekening 2020 en voorgaande jaarrekeningen van toepassing. De rentabiliteit is door de extra investeringen in het SBP en werkdrukvermindering negatief. De overige kengetallen staan op dit moment ruimschoots goed. Er is daarmee een stabiele uitgangspositie om de extra investeringen in 2021 en de komende jaren te doen.

Kengetal	JR 2020	JR 2019	JR 2018	JR 2017
Solvabiliteit 1	0,61	0,70	0,74	0,69
Solvabiliteit 2	0,72	0,77	0,79	0,75
Liquiditeit	2,42	3,04	3,58	3,04
Rentabiliteit	-0,04	-0,01	0,01	0,03
Weerstandsvermogen	29,5%	34,7%	37,4%	38,5%

5 Aanbevelingen voor gesprek met OPOD

In het gesprek zou centraal moeten staan wat de visie van OPOD op de toekomst is.

Hoe gaat OPOD om met:

- de voorgenomen bestuurlijke fusie met Skoba en de argumenten daarbij, te samen met het waarborgen van de continuïteit van het openbare karakter van het onderwijs;
- het verwachte (natuurlijk) verloop van docenten. Wat leveren de huidige ingezette acties op om ervoor te zorgen dat er voldoende personeelsleden blijven komen? En wat is de relatie tot de kwaliteit van het onderwijs?;
- de consequentie van corona op de school vooral ten opzichte van het leren van de leerlingen?;
- de inzet van de middelen van het Nationaal Programma Onderwijs? Welke rol speelt het gebrek aan (goed) personeel hierin om tot uitvoering van de plannen te komen?;
- welke ontwikkelingen zijn er rondom de bestuurlijke wisseling en de (voorgenomen) bestuurlijke fusie?

Kenmerk Jaarstukken 2020OPOD
Datum 14 juli 2021

- uit de stukken is niet op te maken welke lasten incidenteel zijn en welke lasten structureel zijn. Hierdoor is niet te beoordelen of de onttrekkingen aan de reserves worden veroorzaakt door de extra inzet op werkdruk en SBP, of door structurele tekorten in de reguliere begroting. Vooral in 2020 is onduidelijk welk deel van het tekort van ruim € 1 miljoen een structureel karakter heeft. Het advies is om Opod te verzoeken in de stukken een duidelijker beeld te schetsen van het structurele begrotings- en jaarrekeningsaldo.
- Opod heeft een beperkte risicoparagraaf. Hierin zijn risico's uitsluitend beschreven. De risico's zijn niet gekwantificeerd en een confrontatie tussen risico's en het beschikbare weerstandsvermogen ontbreekt. Hierdoor is niet te constateren of het beschikbare weerstandsvermogen toereikend is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. Wij adviseren deze confrontatie op te laten stellen. Hierin zijn de risico's gekwantificeerd.
- welke financiële kansen of uitdagingen zijn er (verder) te bespreken?

Verder t.a.v. de Jaarstukken 2020:

Wij adviseren met OPOD te spreken over:

- nieuwe onderwijskundige ontwikkelingen, zoals de Kindercampus en Skillslab?;
- de samenwerking met dagopvang en buitenschoolse opvang heeft geleid tot de vorming van een kindercampus. Waaruit blijkt dat dit een totaal concept is en op welke manier is zijn hier de contacten en doorgaande lijnen gewaarborgd?
- aanbevelingen die de Inspectie heeft gedaan n.a.v. het bezoek aan het Nova College;
- aanbevelingen die voortkomen uit het afgenomen tevredenheidsonderzoek onder het personeel
- welke plannen er zijn ten aanzien van de samenwerking met OPOD en Kien ICT?;
- of er eventuele verschuivingen op belangrijke posities binnen het OPOD zijn;
- of er zaken zijn die de RvT onder de aandacht wil brengen;
- hoe de samenwerking verloopt met de partners, en met de gemeente Dordrecht in het bijzonder?